

Praktiknära strategi för elevhälsan

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Dnr 2017/139

Haninge
kommun

Inledning

Grund- och förskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutade i februari 2017 att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en Praktiknära strategi för elevhälsan. Utgångspunkten för uppdraget var utredningen "Likvärdighet och kvalitet i elevhälsan" GFN Dnr 2015/279 och GVN Dnr 2015/123 som presenterades vid dessa nämnder.

Elevhälsan är i enlighet med skollagen en samling funktioner bestående av skolsköterska, skolläkare, skolpsykolog, kurator och specialpedagogisk kompetens. Arbetet leds av rektor. Det övergripande målet med elevhälsan är att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det innebär både kunskaper och värden. En strategi för elevhälsan måste därmed omfatta insatser för att utveckla elevhälsans funktioner.

Den andra utgångspunkten handlar om elevperspektivet. Skolinspektionen beskriver i sin nationella kvalitetsgranskning av elevhälsan 2015¹ ett perspektivskifte från "elevhälsans arbete" mot "skolans elevhälsoarbete". Det indikerar att elevens hälsa i fokus, alltså det som ska åstadkommas för eleven. Därmed måste en strategi för elevhälsan innehålla insatser för att utveckla arbetet för elevers hälsa.

Denna strategi tar utgångspunkt i båda dessa perspektiv, dvs i elevhälsans funktioner såväl som hur lärande och god hälsa för elever ska uppnås.

Elevhälsoarbetet inbegriper elevens lärande, att nå kunskapskraven, goda lärandemiljöer, trygghet och studiero och en skolgång fri från kränkningar samt att främja hälsa och förebygga ohälsa. Det handlar sammantaget om samverkande insatser som bidrar till att elever får en god skolgång.

---

¹ Elevhälsa, kvalitetsgranskning Rapport 2015:05, Skolinspektionen, 2015

Den här strategin är ett samlat dokument för utveckling och styrning av kommunens elevhälsa och kompletterar nämndernas redan beslutade strategier. Strategin formuleras genom två strategiområden och ett antal fokusområden inom vilka åtagande görs som förvaltningen genomför och följer upp. Strategin blir även en del av förvaltningens samlade förbättringsplan. Strategin formuleras genom följande två strategiområden:

- 1. Elevhälsans strukturer**
- 2. Den hälsofrämjande skolan med fokus på eleven**

Konkret ska den praktiktäna strategin för elevhälsa åstadkomma:

- Skapa likvärdig kvalitet med tydlig styrning, gemensamma strukturer och systematisk uppföljning
- En skola som fokuserar på lärande och hälsa och, åstadkommer ett arbete som sätter eleven i fokus och genomför uppföljningar av insatser.

Med praktiktäna åsyftas hur strategin har tagits fram. Det har skett i ett nära samarbete mellan central förvaltning och representanter från elevhälsans funktioner, linjechef och skolledare i Haninge kommun.

De fokusområden som finns med i strategin är inte direkt avgränsande mot varandra utan delvis överlappande. Dokumentet är alltså tänkt att förstås som en helhet.

Strategin är tänkt att gälla under loppet av en treårsperiod från 2018 – 2020. Det innebär att de åtaganden som ska genomföras sker under denna tidsperiod.

Strategiområde 1

Elevhälsans strukturer

Fokusområden

- 1.1 Elevhälsans styrning och kvalitet
- 1.2 Elevhälsans inriktning
- 1.3 Elevhälsans kompetens
- 1.4 Dokumentation
- 1.5 Extra anpassningar, kartläggning och utredning av särskilt stöd
- 1.6 Samverkan kring elever med de största stödbehoven

Strategiområde 2

Den lärande- och hälsofrämjande skolan med eleven i fokus

Fokusområden

- 2.1 Tillgängliga lärmiljöer
- 2.2 Trygghet, studiero och arbetet mot kränkande behandling
- 2.3 Psykisk hälsa
- 2.4 Skolnärvaro
- 2.5 Nyanlända elever
- 2.6 Tidig upptäckt
- 2.7 Samverkan med vårdnadshavare

Strategiområde 1

Elevhälsans strukturer

1.1 Elevhälsans styrning och kvalitet

På utbildningsförvaltningen finns en verksamhetschef för elevhälsans medicinska insatser (EMI) och en verksamhetschef för de psykologiska insatserna. Dessa utses av nämnderna som är vårdgivare och ytterst ansvariga för den vård som ges i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen. Verksamhetscheferna är ansvariga för att säkerställa vårdens kvalitet i enlighet med det ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som vårdgivaren fattar beslut om. Kravet på att upprätta ledningssystem återfinns i en särskild föreskrift från Socialstyrelsen².

Inom utbildningsförvaltningen finns ett ansvar för att samordna kuratorerna. Uppdraget för kuratorssamordnaren är att skapa likvärdig kvalitet genom att bedriva professionsutveckling och kompetenshöjande insatser för de kuratorer som finns inom nämndernas område.

Det finns specialpedagogiska nätverk för grundskolan respektive gymnasiet som leds av medarbetare på central förvaltning. Dessa nätverk ska bidra till att lyfta gemensamma frågor och skapa likvärdighet och professionsutveckling.

Elevhälsans arbete på skolorna leds av rektor som beslutar om elevhälsans verksamhet för att eleverna ska få det särskilda stöd de behöver.

Styrningen av elevhälsan tar således utgångspunkt i såväl skollag som hälso- och sjukvårdslagen samt särskilda föreskrifter. Därmed är det viktigt att styrningen tydliggörs ytterligare och för att nå likvärdighet och kvalitet och bästa möjliga samordning.

Åtagande

---

² Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd 2011:9 om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

1.1.1 Säkerställa att roller och funktioner i styrningen av elevhälsan är känt i hela förvaltningen

1.1.2 Årlig kvalitetsberättelse samt patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans psykologiska, medicinska samt sociala insatser.

Indikator

Skriftlig rutin för styrning av elevhälsan

Kvalitetsberättelser

Patientsäkerhetsberättelse

1.2 Elevhälsans inriktning

Av skollagen 2 kap 25 § framgår att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Samtliga elever erbjudas hälsobesök med allmänna hälsokontroller vilket är ett uppdrag för skolsköterskan. Vid behov ska även elever kunna anlita elevhälsan för enkla sjukvårdsinsatser.

En förutsättning för att arbetet inom elevhälsan ska kunna leda till en utveckling mot utbildningens mål är att det finns en tydlig och strukturerad samverkan med skolans personal. Samtliga funktioner behöver alltså ha gemensamt elevfokus som bygger på samarbete.

Inom gymnasiet organiseras samarbetet genom den konsultativa elevhälsan. Det innebär att lärare och annan personal dels får ett strukturerat stöd av elevhälsan kring elever i behov av särskilt stöd och dels att elevhälsan genom detta samarbete utför uppgifter som stödjer elevens väg mot utbildningens mål.

För att säkerställa att arbetssättet får önskvärt resultat behöver uppföljningar göras i syfte att utveckla och förbättra arbetsformerna ytterligare

Åtagande

1.2.1 Genomföra förbättringar av arbetsformerna inom den konsultativa elevhälsan

Indikator

Kartläggning av nyttjandegrad samt kvalitén på innehållet i den konsultativa elevhälsan

1.3 Elevhälsans kompetens

Enligt 2 kap. § 34 Skollagen ska huvudmannen se till att personalen vid enheterna ges möjlighet till kompetensutveckling.

Enligt vägledning för elevhälsa har huvudmannens ansvar för kompetensförsörjning.

Det finns ett uppdrag från Kommunfullmäktige att ta fram en kompetensförsörjningsplan och en plan för kompetenshöjande insatser. Vi vet att just kompetensförsörjning är en av de stora utmaningarna för Haninge nu och i framtiden. I uppdraget ingår att se över hur vi attraherar kompetens, utvecklar kompetens och behåller kompetens.

Kompetensförsörjning är väsentligt även inom elevhälsan för att kommunen ska ha tillgång till rätt kompetens inom viktiga nyckelfunktioner.

Rektor anställer skolsköterska, kurator och specialpedagoger på enheterna. Central stödchef anställer psykologer, skolläkare, verksamhetschefer och centralt anställda specialpedagoger. Kompetensutveckling av elevhälsans funktioner genomförs genom verksamhetschef för EMI, chefer på Central stöдавdelning och kuratorssamordningen.

Rektor ansvarar för kompetensutvecklingen av specialpedagoger.

Kompetensutveckling betraktas i Haninge kommun som ett strategiskt viktigt inslag i att behålla rätt kompetens.

Elevhälsans kompetenser är även ett viktigt inslag i att bidra till den interna kompetensutvecklingen av all personal kring relevanta områden som berör elever i behov av särskilt stöd och även andra områden. CPS i skolan, ICDP i förskolan, samt föreläsningar och utbildningsfilmer inom en rad olika områden är exempel på kompetensutveckling som bedrivs genom central förvaltning.

Det är också väsentligt att ha tillgång till kompetens i tillräcklig utsträckning för att kunna utföra uppdraget. I utredningen av elevhälsan³ som lades fram till nämnderna i februari 2017 konstaterades att tillgången till kompetens är olika inom kommunens skolor när det gäller skolsköterska och kurator vilket innebär att likvärdighet i arbetet kan vara svårt att uppnå.

Åtagande

1.3.1 Att systematisera och samordna kompetensutvecklingen som ges av den centrala elevhälsans funktioner till enheterna.

1.3.2 Att årligen följa upp tillgången till elevhälsans kompetenser i jämförelse mellan skolorna och i relation till riksgenomsnittet samt säkerställa att kommunens skolledare får tillgång till uppföljningarna.

1.3.3. Att rikta särskilda utbildningsinsatser till extraresurser som arbetar med elever med stora stödbehov för att nå en gemensam kompetensgrund för dessa.

Indikator

Antal skolor som tagit del av utbildningsinsatser

---

³ Likvärdighet och kvalitet i elevhälsan GFN Dnr 2015/279 och GVN Dnr 2015/123

Antal utbildningsinsatser riktat till skolorna

Antal deltagare som medverkat i utbildningsinsatserna

Nyckeltal som visar på tillgång till elevhälsa

1.4 Dokumentation

Krav på dokumentation i arbetet regleras i ett flertal lagar, bl.a. skollagen och patientdatalagen samt föreskrifter kring journalföring från Socialstyrelsen.

I skolan finns krav på underlag vid utredningar om särskilt stöd samt upprättande av åtgärdsprogram. Särskilda krav finns på dokumentation vid myndighetsutövning, då åtgärdsprogram innehåller beslut om särskilt stöd. Även anmälningar, utredningar och åtgärder vid kränkande behandling ska dokumenteras.

Skolsköterska, skolläkare och i förekommande fall skolpsykolog är skyldiga att föra patientjournal.

Under året har ett arbete påbörjat med att ta fram ett gemensamt verksamhetssystem för dokumentation inom elevhälsan inom nämndernas verksamhetsområden.

Målsättningen är att skapa en gemensam plattform för dokumentation för ledningen av elevhälsan och elevhälsans samtliga funktioner. Systemet ska leva upp till samtliga lagkrav, funktionellt kunna hantera sekretessfrågor och bidra till att skapa likvärdighet i elevdokumentationen inom elevhälsans olika delar.

Åtagande

1.4.1 Slutföra upphandling av verksamhetssystem för dokumentation inom elevhälsan

1.4.2 Påbörja implementering av verksamhetssystem för dokumentation inom elevhälsan

Indikator

Implementera verksamhetssystem för dokumentation inom elevhälsan

1.5 Extra anpassningar och utredning av särskilt stöd

Stöd i form av extra anpassningar regleras genom 3 kap. 5 § skollagen. Det innebär att elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnå skyndsamt ska ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Om det trots insatser genom extra anpassningar ändå föreligger risk för att eleven inte uppnår kunskapskraven ska det anmälas till rektor som ska se till att elevens behov av särskilt stöd utreds.

Enligt 3 kap. 8 § ska utredning av särskilt stöd ske i samråd med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. I de fall särskilt stöd sätts in ska det upprättas ett åtgärdsprogram.

Det finns anledning att ta ett helhetsgrepp om den här frågan och ytterligare kartlägga hur arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd bedrivs i våra skolor samt vid behov genomföra förbättringar. I särskilt hög utsträckning gäller det hur arbetet med att kartlägga och utreda elevers stödbehov går till och hur det kan förbättras.

Åtagande

1.5.1 Kartlägga hur arbetet med extra anpassningar bedrivs i våra skolor samt ta fram ett konkret stöd kring hur förbättringar kan genomföras

1.5.2 Ta fram en handledning i hur arbetet med kartläggning och utredning av stödbehov kan bedrivas.

Indikator

Kartläggning av extra anpassningar

Ett skriftligt stöd i arbetet med extra anpassningar

Handledning i kartläggning och utredning av stödbehov

1.6 Samverkan kring elever med de största stödbehoven

Samverkan kring de elever som har de största stödbehoven är särskilt viktigt. Det gäller intern samverkan mellan verksamheter inom utbildningsförvaltningens område såväl som mellan förvaltningar, särskilt med socialförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Mellan utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen finns en särskild samverkansstruktur, "socialtjänst, utbildning, funktionsnedsättning" (SUF) där beslutsfattande chefer möts kring en del av de elever som har mycket stora stödbehov i syfte att hitta gemensamma lösningar.

Samverkan kring elever med de största stödbehoven behöver utvecklas ytterligare för att nämndernas verksamheter på ett mer optimalt sätt ska kunna hantera de utmaningar som finns gällande elever med stora stödbehov.. Det gäller såväl inom nämndernas område såväl som övergripande mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen

Åtagande

1.6.1 Bedriva ett arbete inom ramen för "sammanhållen skolgång" i samarbete med socialförvaltningen

1.6.2 Utveckla samverkan ytterligare inom ramen för samarbetsstrukturen SUF och fördjupa och bredda samarbetet kring elever med de största stödbehoven.

Indikator

Skriftlig överenskommelse kring arbetet inom SUF

Strategiområde 2

Den läro- och hälsofrämjande skolan med eleven i fokus

2.1 Tillgängliga lärmiljöer

Tillgängliga lärmiljöer och rätten till utbildning för alla oavsett förutsättningar är en avgörande fråga för att alla elever ska lyckas i skolan.

I Skollagen 3 kap. 3 § står ”Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.”

Skolverket genomförde 2016 en kartläggning av tillgängligheten för elever i grundskolan med funktionsnedsättning⁴ och konstaterade att många huvudmän inte ger tillräckliga förutsättningar för att lärmiljön ska vara pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig för elever med funktionsnedsättning samt att det saknas tillräcklig styrning av skolhuvudmän på det här området.

I kartläggningen följer Skolverket och Socialstyrelsen definition av funktionsnedsättning vilket bl.a. omfattar elever med rörelsehinder, syn- och hörselnedsättning, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och medicinska funktionsnedsättningar.

I kommunfullmäktiges mål 9 om ”Hög tillgänglighet” står att människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. Nämnderna har

---

⁴ Tillgängliga lärmiljöer, Skolverket, 2016

som strategi för 2018 att säkerställa att alla barn/elever har god tillgänglighet till utbildning och till förskolans och skolans lokaler.

Det finns anledning att ta ett helhetsgrepp på den här frågan för att kunna leva upp till lagens krav och den kommunala styrningen och genomföra ett antal åtgärder som förbättrar nämndernas verksamheter på det här området. Arbetet ska bedrivas i samarbete mellan central förvaltning, linjeorganisationen och kommunens skolor.

Åtagande:

2.1.1 Genomföra en kartläggning av vad som krävs för att säkra våra lärandemiljöer för elever med funktionsnedsättning.

2.1.2 Ta fram en handlingsplan för att skapa en funktionsnedsättnings-säkrad lärmiljö

2.1.3 Implementera handlingsplanen för en funktionsnedsättnings-säkrad lärmiljö

Indikatorer

Kartläggning

Handlingsplan

Kvalitetsrapport som beskriver implementeringsprocessen

2.2 Trygghet, studiero och arbetet mot kränkande behandling

Arbetet med trygghet och studiero handlar om att säkerställa en god arbetsmiljö för eleverna. Det är en del av skolans klimat. För att åstadkomma det är rektor bl.a. skyldig att säkerställa att det finns ordningsregler på skolan där tydliga förväntningar uttrycks på eleverna. Detta regleras i 5 kap. skollagen.

Trygghet har också en tydlig koppling till arbetet mot kränkande behandling vilket regleras i 6 kap. skollagen. Bl.a. finns där krav på att huvudmannen ska bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. En särskild plan mot kränkande behandling ska upprättas och all kränkande behandling ska anmälas till huvudmannen som utreder kränkningen.

Haninge kommun är en barnrättskommun i enlighet med Barnkonventionen vilken bl.a. lyfter fram frågor kring barns rättigheter till ett liv i trygghet och frihet från kränkningar. Inom kommunens målområde 2 "Trygga invånare med inflytande och delaktighet" finns flera strategier inom nämndens område som förvaltningen har kopplade åtaganden kring. Föreliggande fokusområde inom denna särskilda strategi är tänkt att komplettera dessa åtaganden.

Elevehälsans insatser ska vara förebyggande och främjande. Därför tar detta fokusområde utgångspunkt i de trygghetsfrämjande insatserna.

Åtagande

2.2.1 Arbeta med att främja det ett professionellt förhållningssätt

2.2.2 Erbjudna skolornas personal återkommande utbildning kring gruppdynamikens betydelse för trygghet och studiero

2.2.3 Erbjudna skolornas personal återkommande utbildning kring lågaffektivt bemötande

Indikator

Antal personal som fått stöd arbetet med det professionella förhållningssättet

Antal personal som fått utbildning i gruppdynamik

Antal personal som fått utbildning kring lågaffektivt bemötande

2.3 Psykisk hälsa

Regeringen har tagit fram en särskild strategi inom området psykisk hälsa⁵ som gäller från 2016 och fem år framåt. Där tar man fasta på sambandet mellan goda skolresultat och psykisk hälsa. Man konstaterar: "Att gå ut med godkända betyg är en stark skyddsfaktor för barn och unga" Särskilt viktigt menar man att det är att unga påbörjar

---

⁵ Fem fokusområden fem år framåt, regeringens strategi inom området psykisk hälsa 2016-2020, Nationell samordnare inom området psykisk hälsa, 2016

och slutför gymnasieutbildningen. Det är den enskilda faktor som tydligast påverkar den psykiska hälsan på längre sikt.

I strategin ges inga svar på varför den psykiska ohälsan har ökat, men man lyfter fram att det finns mönster som talar för att det har skett förändringar i miljöer där unga vistas.

I strategin poängteras det förebyggande och hälsofrämjande arbetet, att kunskapen om psykisk ohälsa måste öka och att insatser måste göras inom området alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT) samt att den fysiska aktiviteten bland unga behöver öka.

I den senaste mätningen genomförd av Folkhälsomyndigheten 2013/14 uppgav 57% av flickorna som är 15 år och 31% av pojkarna i samma ålder (i hela riket) att de har haft somatiska och/eller psykiska besvär minst 1 gång i veckan under en period på minst 6 månader. För flickor har det varit en kontinuerlig ökning sett över lång tid, för pojkar är ökningen mest markant sedan förra mätningen 2009/10 och sett över lång tid.

Kommunfullmäktiges målområde 1 är "God folkhälsa". Inom nämndernas verksamhetsområden finns strategier för arbete med ANDT och att öka likvärdigheten och kvalitén inom elevhälsan

Inom gymnasiet har det under 2017 och i början av 2018 genomförts en större kompetensutvecklingsinsats riktad till gymnasiets personal i syfte att öka skolans förmåga att ge undervisning till alla elever oavsett förutsättningar samt ge kunskap kring tecken på allvarlig psykisk ohälsa.

Den här strategin kompletterar nämndernas övriga strategier med satsningar inom flera områden för att stärka elevers skolgång och den psykiska hälsan. Det handlar om redan beslutade uppdrag för att ytterligare förbättra övergångarna från grundskola till gymnasium för elever i behov av särskilt stöd. Det handlar om insatser för att förbättra den generella miljön och klimatet på skolan bl.a. genom att utveckla det professionella

förhållningssättet i relation till särskilt utsatta elever och det handlar om fortsatta riktade kompetensutvecklingsinsatser inom området främjande av psykisk hälsa.

Åtaganden

2.3.1 Kartlägga och ta fram en särskild handlingsplan i syfte att utveckla skolans miljöer och klimat genom att öka kompetens inom det professionella bemötandet i relation till elever med stora stödbehov

2.3.2 Följa upp och genomförda kompetensutvecklingsinsatser och fortlöpande erbjuda riktade kompetensinsatser inom området främjande av psykisk hälsa

2.3.3 Ta fram en handledning kring innebörden av ett professionellt förhållningssätt och arbeta med en implementering

2.4 Skolnärvaro

Arbetet med att främja närvaro är en av skolans stora utmaningar.

Folkhälsomyndigheten konstaterar att just bristande närvaro är en av de stora orsakerna till uteblivna resultat i skolan vilket ökar risken för framtida psykisk ohälsa.

Närvaro i grundskolan och grundsärskolan regleras i skollagen 7 kap. som handlar om skolplikt och rätten till utbildning. För gymnasieskolan finns ingen närvaroplikt men närvaro är en förutsättning för de allra flesta elever för att de ska kunna slutföra sin skolgång.

Kommunfullmäktige har som mål 4 "Möjligheter till utbildning i livets alla skeden". För båda nämnderna finns strategin att "Alla barn och ungdomar ska stödjas och motiveras till arbete eller studier."

I Haninge kommun finns sedan 2015 ett särskilt inrättat Närvaroteam för grundskolan som arbetar med att ge stöd åt elever med hög problematisk skolfrånvaro samt ge stöd

åt skolor i deras främjande närvaroarbete. Teamet hanterar även skolpliktsbevakning för fristående huvudmän och samverkar med flertalet andra myndigheter för att ge stöd åt denna elevgrupp. Inom teamet finns stöd genom socialförvaltningen motsvarande en halvtidstjänst familjebehandling .

Närvaroteamet har identifierat ett antal utvecklingsområden som skolorna behöver arbeta med. Skolorna behöver ha fungerande rutiner för att upptäcka frånvaro, analysera frånvaro och sätta in omedelbara åtgärder. Samordningen på skolan behöver utvecklas, möjligheter till extra anpassningar och särskilt stöd förbättras och de trygghetsskapande relationerna till vuxna behöver utvecklas.

Närvaroteamet har tagit fram en handlingsplan för hur dessa åtgärder ska implementeras.

Inom gymnasieskolan kommer ett närvaroarbete att utvecklas genom ett stödteam inom navigatorcentrum under 2018.

Åtagande

2.4.1 Detta åtagande återger ett av nämnden redan beslutade uppdragsdirektiv att inrätta ett stödteam inom navigatorcentrum för att arbeta med elever med hög problematisk skolfrånvaro inom gymnasieskolan.

2.5 Nyanlända elever

Under de senaste åren har antalet nyanlända ökat i Haninge kommuns skolor. Detta skapar utmaningar framförallt eftersom de barn och ungdomar som kommer till skolan saknar färdigheter i det svenska språket.

I Haninge kommun finns centrum för mottagning av nyanlända (CMN) som ger skolorna stöd i det arbetet. De gör en pedagogisk kartläggning, en medicinsk hälsoundersökning och vid behov en skolsocial utredning av nyanlända elever. CMN följer upp skolornas arbete på flera olika sätt och ger även stöd i nätverk för lärare som undervisar i svenska som andraspråk.

CMN arbetar utifrån särskilt framtagna rutiner. I dessa konstateras bl.a. följande: ”De nyanlända elevernas utbildningsbakgrund är oerhört skiftande. Det börjar elever i våra skolor som aldrig tidigare har gått i skolan och som inte kan läsa och skriva och det börjar även elever som har kunskaper i matematik och andra ämnen som vida överstiger jämnåriga svenska elevers. Alltså är nyanlända elever inbördes mycket olika. En del elever har också erfarenheter med sig från sitt hemland som påverkar deras psykiska hälsa och deras möjligheter att ta till sig kunskap.”

Det är även viktigt att främja de sociala relationerna för de nyanlända eleverna i syfte att nå integrering och inkludering. Sociala relationer är en förutsättning för lärande och språkutveckling.

I CMNs årliga rapport konstateras det att skolorna har svårt att identifiera vad som är språkliga hinder och vad som orsakas av en eventuell funktionsnedsättning. Med anledning av detta har en pedagogtjänst ersatts av en specialpedagog inom nyanländas lärande med uppdrag att stödja skolorna med detta.

Det är särskilt viktigt att främja den psykiska hälsan hos dessa elever. Med anledning av det har CMN anställt en kurator med inriktning nyanlända. En del av kuratorns tjänst är att samordna samtliga kuratorer i Haninge kommun och den andra delen är att stödja befintliga kuratorer i arbetet med nyanlända för att främja den psykiska hälsan.

Åtagande

2.5.1 Ta fram en handlingsplan som särskilt lyfter fram och belyser hur psykisk ohälsa hos nyanlända kan upptäckas och hur stödåtgärder i skolsituationen kan sättas in.

2.5.2 Ta fram en uppdragsfortbildning kring integration och inkludering

Indikator

Samtliga skolledare ska ha kännedom om handlingsplan

Antal personal som tagit del av uppdragsfortbildningen

2.6 Tidigt upptäckt

Tidig upptäckt av riskfaktorer och hälsoproblem är viktigt för att på längre sikt främja hälsa och förebygga psykisk ohälsa. Det konstaterar regeringen i sin strategi inom området psykisk hälsa. Man lyfter särskilt fram arbetet mot ANDT.

Genom kommunfullmäktiges mål God folkhälsa har nämnderna strategin att förbättra skolornas förebyggande arbete avseende ANDT inom ett kommunövergripande samarbete.

Information som framkommer i den elevhälsoenkät som samtliga elever fyller igenom skolsköterskans arbete behöver användas mer tydligt strukturerat i elevhälsoarbetet. Genom enkäten upptäcks nyttjande av ANDT. Denna information behöver komma det generella elevhälsoarbetet till del, i förekommande fall på individnivå och för grupp för att insatser ska kunna genomföras på skolan. I förekommande fall måste informationen även rapporteras vidare i syfte att få tillgång till och samverka med socialtjänstens insatser.

Inom skolan är det allmänt viktigt att koppla tidig upptäckt till det direkt elevorienterade och generellt främjande hälsoinsatser som görs på skolan. Den information som kommer fram genom tidig upptäckt behöver fungera som underlag för de insatser skolan gör i syfte att undanröja hinder för elevers lärande. Dessa insatser kan handla om extra anpassningar, särskilt stöd eller andra insatser. Inom grundskolan kan det exempelvis avse CPS.

Lärare har en generell skyldighet att upptäcka och rapportera iakttagelser för att elevhälsan ska få kännedom om hälsotillstånd som kan vara hindrande för lärande och leda till försämrade psykisk hälsa på längre sikt.

Elevhälsan genom skolsköterskan erbjuder hälsosamtal till samtliga elever.

Hälsosamtalen regleras genom skollagen. I hälsosamtalen framkommer ofta information som är viktig för elevhälsoarbetet på skolan, t ex frågor som berör trygghet för eleven. Det är viktigt att denna information kommer elevhälsoarbetet till del. Ett sätt att göra det är för skolsköterskor att strukturerat arbeta med föräldrars samtycke i syfte att främja arbetet för eleven.

I förekommande fall skickas en remiss för vidare utredning inom landstinget. När det specifikt gäller utredningar som berör elevers sociala och beteendemässiga funktion förutsätter en remiss alltid att skolan har prövat olika former extra anpassningar, satt in särskilt stöd genom upprättat åtgärdsprogram och genomfört en tydlig pedagogisk kartläggning. Bedömning om remiss ska skickas görs i samtliga fall av skolläkare.

Åtaganden

2.6.1 Ta fram en handledning kring hur hälsosamtalen och elevhälsoenkäten blir en relevant informationskälla i tidig upptäckt av riskfaktorer för fysisk och psykisk ohälsa och de insatser som skolan kan genomföra. Handledningen ska även beröra sekretessfrågan och hur man kan arbeta med samtycke från föräldrar. Syftet med handledningen är att skolan ska kunna arbeta med dessa frågor och sätta in insatser.

2.6.2 Genomföra en informationsinsats till skolor gällande lärares rapportering av iakttagelser kring hälsoproblem.

2.6.3 Ta fram en intern arbetsrutin på UBF kring remisser för utredning av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (npf)

Indikator

Nyckeltal för genomförda hälsosamtal

En skriftlig handledning kring hälsosamtal och elevhälsoenkät

2.7 Samverkan med vårdnadshavare

I skollagen 1 kap. 4 § står att utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer.

Forskning visar att god samverkan med vårdnadshavare är en skyddsfaktor för eleven. Fungerande samverkan präglas av ömsesidigt förtroende, konstruktiv dialog och ett gemensamt fokus på att skapa lärande och hälsa för vårdnadshavarnas barn och skolans elev. I samverkan ingår även att skolan tydliggör sitt ansvar samt elevens och vårdnadshavarnas rättigheter.

Kommunfullmäktige har som mål 2 "Trygga invånare med inflytande och delaktighet". Det konstaterar att inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed större upplevd trygghet.

Ett sätt för nämnderna att skapa detta är att utveckla god samverkan med vårdnadshavare. Det är särskilt viktigt när det gäller elever i behov av särskilt stöd.

Elevhälsans funktioner tar särskild del i samverkan med vårdnadshavare när en elev riskerar att inte nå målen.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram ett dokument som beskriver såväl skolans som vårdnadshavarnas ansvar och rättigheter i samverkan. Ytterligare insatser behöver göras för att vårdnadshavare ska präglas av gemensamma målbilder och att innehållskvalitén i samtalet ytterligare ska förbättras.

Åtagande

2.7.1 Ta fram ett stöd i hur samtal av hög kvalitet kan föras av skolorna med vårdnadshavare

2.7.2 Implementera stödet

Indikator

Utbildningsfilm om kvalité i samtale

Antalet skolpersonal som tagit del av materialet